

VISACÍ ZÁMEK.
Sestava kapely se od roku 1982 nezměnila: zleva Jiří Pátek (bicí), Ivan Rut (kytara, zpěv), Vladimír Štáštka (basa), Jan Haubert (zpěv), Michal Pixa (kytara, zpěv).

Traktor Zetor opět na scéně

Kapela **Visací zámek** natočila nový klip ke svému největšímu hitu. Krátký film k písni o bídném údělu zemědělců věnovali republice jako dárek ke stému výročí. *Traktor* překročil hranice punku a stal se národním dědictvím. Podle autorů je jeho poselství platné dodnes.

Největší hit Visacího zámku vznikl v roce 1982, historie agrárně punkové hymny se ale začala psát už o šest let dříve. Tehdy šestnáctiletý Michal Pixa, budoucí student stavební fakulty ČVUT a kytarista Visacího zámku, se na „bramborové“ brigádě v Horním Dvořišti, hned u hranic s Rakouskem, střetl s bezvýchodností života v JZD. „*Traktor* byl mojí reakcí na bídný život traktoristy. Taky nás samozřejmě sralo, že jsme se museli dva týdny válet v hlíně a tahat z ní brambory, zatímco traktorista si tam jen tak seděl,“ vzpomíná Pixa pro TÝDEN na kdysi povinné brigády.

Zablácená zkušenost ale dala vzniknout dramatické grotesce, jejíž hlavní hrdina se opije a vidlemi zapíchne svou manželku. „Zoufalému traktoristovi, který pracuje od páté hodiny ranní až do večera, nezbyvá v životě nic jiného než si jít večer ‚vylejt‘ hlavu do hospody

a případně sbalit lokální poběhlíci,“ překládá Pixa text do reality zemědělského družstva, kterou nosil šest let v hlavě.

Kriminalita mládeže

Podle zpěváka, textaře a básníka Jana Hauberta píseň vznikla na strahovských kolejkách, když s Pixou bydlel v legendárním Klubu 007. „Michal přišel z hospody, byl trochu v ráži, vzal do ruky španělku a začal hrát riff *Traktoru*. Byl jsem na to zvyklý, takové úryvky hrával často, tentokrát ale pokračoval dál, a dokonce začal zpívat,“ vzpomíná Haubert na moment, kdy poprvé uslyšel slova: Jede traktor, je to Zetor, jede do hor, orat brambor. „Ten slogan se mi strašně líbil. Ještě ten večer jsme k tomu dopsali dvě sloky a píseň byla hotová,“ prozrazuje, že *Traktor*, stejně jako další rané kusy Visacího zámku, vznikl během několika desítek minut.

Zatímco Pixa přisuzuje výrazný pokřik „kriminalita mládeže“ aktu vraždy deprimovaného traktoristy, Jan Haubert ho chápe v širších souvislostech. „Panovala tuhá totalita a Černá kronika byla v každých novinách většinou věnována mládeži. Uvědomělí straníci se totiž žádné kriminality nikdy nedopouštěli,“ přibližuje Haubert články o opilých mladících pálících nebo jinak ničících státní majetek. Traktoristům se podle něho noviny věnovaly také. „Vzpomínám si na zkazku o traktoristovi, který jel se strojem bez podlahy, propadl se a byl přejet vlastním traktorem. Časté byly také zprávy o traktoristech v podnapilém stavu, kteří způsobovali nehody,“ vysvětluje Haubert a dodává, že kriminalita mládeže byla v socialistickém tisku téměř ustáleným spojením.

Sláva neexistující kapely

Traktor si odbyl veřejnou premiéru v prosinci 1982 právě na strahovské „Sedmičce“ při prvním koncertu, který měl být i posledním. Pět studentů ČVUT totiž po Praze rozšířilo fámu, že Visací zámek je nejlepší česká punková kapela. Povídky ale recesisty rychle přerostly a ti museli skupinu opravdu založit a předvést se. „Byl to pro nás šok, lidi byli naprosto nadšení,“

▲ **PANKÁČ ZEMĚDĚLCEM.** I v novém klipu se oře brambor.

vzpomíná Pixa na zmiňovaný koncert, při němž hitovost a nesmrtnost *Traktoru* ještě nešlo rozeznat. „Lidi reagovali nadšeně na všechno, co jsme hráli,“ přibližuje Pixa vzrušivou atmosféru. Druhý koncert odehráli v březnu 1983 na Chmelnici. Bylo vyprodáno.

Móda kravských zvonců

Na úspěchu pětice se podepsala i excentrická image, již se kapela ostatně drží dodnes. Kytarista Ivan Rut, jemuž se přezdívá Kvílivý hroch, si dokonce dal vyrobit kytaru ve tvaru traktoru. V začátcích ale improvizovali, vystupovali v pyžamech, černili si zuby, nosili šílené brýle nebo kravské zvonce evokující právě život v JZD. „Dělali jsme různé pitomosti, nosili jsme černé kabáty a zvonili kravskými zvonci, které nám visely na krku. Případlo nám hrozně vtipný bečet jako berani a kozy,“ vzpomíná Pixa na koncert na Vysoké škole zemědělské v Suchdole, kdy chodili mezi návštěvníky a na každého hlasitě bečeli a mečeli. „Přišlo nám to originální, ale jestli to mělo souvislost s naší agrární punkovou písničkou *Traktor*? Možná jo, ale to už nevím,“ přemýšlí Pixa.

Visací zámek za rychlý úspěch vděčil i prořídle konkurenci. Pražský výběr, Jasná páka a další kapely měly tehdy zakázáno vystupovat, STB si ale brzy došlápla i na budoucí inženýry. „Na jaře 1984 o nás paní Křížová, kulturní inspektorka z Prahy 4, sepsala

zprávu, že jsme parta úchylů, oblečených do dámských punčocháčů a omotaných řetězy. Od té doby jsme si ani neškrtli,“ vzpomíná Pixa na období, kdy začali vystupovat pod názvem *Traktor*. Fanošci trik pochopili, brzy ho ale prokoukla i Státní bezpečnost a v říjnu 1985 měla premiéru „nová“ formace jménem V. Z.

Už v začátcích ale pochopili, že syrový příběh *Traktoru* může být na pořadatele koncertů příliš, a píseň hráli s pozměněným textem. „Před každým koncertem jsme museli odevzdat repertoárový list a pořadatel chtěl většinou i texty. V té mírnější verzi zabije jezédák místo manželky vepřička,“ popisuje Haubert variantu, která je paradoxně známější než originál. Přestože eponymní debutová deska vyšla až v roce 1990, kapela ji nahrávala těsně před sametovou revolucí, tedy v odlehčené verzi.

Původní text se dočkal regulérní nahrávky až v roce 2015. Visací zámek slavil třiatřicet let na prknech, jež znamenají český punk, a přizval stejný počet přátel kytaristů. Všichni se sešli na promrzlém kluzišti Incheba Areny, kde vznikla pozvánka na oslavu, regulérní klip jejich největšího hitu ale stále chyběl.

Punková lidovka

„Setkal jsem se s lidmi, kteří si myslí, že *Traktor* je lidová píseň. Nevěřili, že jsme ji složili my,“ vysvětluje Haubert

jeden z důvodů, proč se rozhodli klip vypustit 28. října a symbolicky ho národu věnovat při příležitosti sta let od založení republiky. Hudební kvality zase potvrdila veřejná anketa serveru iDnes.cz o nejlepší český kytarový riff, kterou *Traktor* v roce 2014 s přehledem vyhrál. „*Traktor* hrají děti u táboráku, stala se z toho taková všelidová záležitost, která dávno přesáhla žánr punku,“ sumíruje Haubert důvody k natočení aktuálního klipu.

Ten se natáčel v Chlumu u Dubé, přibližně dvacet kilometrů severně od Mělníka, ve vybydleném statku uprostřed panenské přírody. „Měli jsme obrovský štáb, točili jsme na nejlepší techniku, žádné mobility, nic takového. Rozšoupli jsme se a na ničem jsme nešetřili,“ zve hudebník ke zhlédnutí klipu. V něm se objeví velký počet traktorů – od

historických strojů až po modernější typ zetoru, který kapele jako poděkování zapůjčila brněnská firma.

Podle hudebníků se nový klip hodí i proto, že téma písně je stále platné. „Punker s punkerkou, mimochodem hlavní protagonisty klipu *Známka punku*, se rozhodnou založit rodinu a žít se zemědělstvím v souladu s přírodou na malém statku. To se jim ale nedaří. Zkusí tedy práci ve fabrice, tamní podmínky jsou ale tristní, takže se raději vrátí na statek. Tíží je složenky a obsílky k soudu, ale jsou tam vlastně šťastní,“ přibližuje Pixa synopsi klipu, který přirovnává ke krátkému filmu. Jeho podtext o tom, že v dnešní době není lehké užívat se zemědělstvím, jež by bylo ohleduplné ke krajině, se podle kapely stého výročí od založení republiky týká možná nejvíce.

Ondřej Horák ■

INZERCE

100< Reflexe českého umění za posledních 100 let

Hlasujte pro ikonická díla do 21. října na webu vltava.rozhlas.cz

Vltava Český rozhlas #kanon100